

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

Ткаченко Анастасія Вячеславівна

УДК 341.215.2.009.11

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ
РЕГУЛЮВАННЯ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ
(ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)**

Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук

Харків-2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Буроменський Михайло Всеволодович,
Національний університет «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»,
завідувач кафедри міжнародного права,
член-кореспондент Академії правових наук України

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Баймуратов Михайло Олександрович,
Маріупольський державний університет,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права;

кандидат юридичних наук, професор
Репецький Василь Миколайович,
Львівський національний університет імені Івана
Франка, завідувач кафедри міжнародного права.

Захист відбудеться «__» _____ 2012 р. о ____ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.03 у Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 70.

Автореферат розісланий «30» січня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. П. Матюхіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Останнім часом все більшу роль у міжнародних правовідносинах відіграють міжнародні неурядові організації. Цей незаперечний факт викликає значний інтерес як у науковців, так і практиків, які змушені враховувати постійне зростання присутності третього сектору у міждержавних відносинах. У свою чергу така участь змушує держави належним чином реагувати на міжнародну активність неурядових організацій. Це викликає появу низки актів міжнародних міжурядових організацій, а іноді й міжнародних договорів, якими держави проявляють своє ставлення до того чи іншого неурядового руху. На практиці це означає започаткування міжнародно-правового співробітництва у відповідній сфері, а згодом – започаткування міжнародно-правового регулювання.

Одним із яскравих прикладів тривалої участі організацій третього сектору у міжнародних відносинах є рух споживчої кооперації, що виник наприкінці ХІХ ст. В окремих державах інтерес до цього руху як помітного явища у національній економіці давно знайшов відображення у низці правових актів, якими національна споживча кооперація всіляко підтримується та захищається. Саме відчуття власної значущості вивело вказані національні рухи на міжнародний рівень.

Сьогодні найвпливовішою міжнародною організацією споживчої кооперації є Міжнародний кооперативний альянс (МКА) – одна з найбільших міжнародних неурядових організацій, що об'єднує, представляє та діє в інтересах кооперативів в усьому світі, до якої входять 257 громадських кооперативних організацій з 95 держав, що функціонують практично в усіх секторах економіки. За підрахунками організації, разом такі кооперативи об'єднують майже 1 млрд. населення та надають більш ніж 100 млн. робочих місць. МКА бере активну участь у міжнародних правовідносинах, лобіює принципи та цінності кооперації на міжнародному рівні, впливає на зміст міжнародно-правових норм у сфері споживчої кооперації та плідно співпрацює з численними міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями (ООН, МОП, ФАО, ВООЗ, ЮНКТАД, ЮНІДО, Радою Європи тощо). У результаті у міжнародному праві та міжнародно-правовій свідомості формуються відповідні стандарти, що стають орієнтирами для національного законодавства про споживчу кооперацію.

Таким чином, у міжнародному праві виникла низка міжнародно-правових та морально-політичних зобов'язань у сфері споживчої кооперації. Зазначене визначає необхідність національної імплементації міжнародних стандартів споживчої кооперації, що обумовлено членством України в ООН – організації, що підтримує кооперативні цінності, а також залученням вітчизняних споживчих товариств до міжнародного кооперативного руху. У той же час у споживчій кооперації працює понад один мільйон українських громадян.

Крім того, останнім часом значну зацікавленість у регулюванні кооперативного руху проявляє Європейський Союз. Європейський вектор у

зовнішній політиці України потребує адаптації законодавства до *acquis communautaire*, серед яких є і стандарти щодо захисту споживчої кооперації.

При цьому міжнародно-правове співробітництво в сфері споживчої кооперації не було предметом комплексного дослідження у вітчизняній доктрині міжнародного права та майже не висвітлювалося в юридичній літературі. Разом із тим окремі аспекти становлення міжнародного кооперативного руху з огляду на його вплив на формування різних галузей законодавства та економічного сектору держави фрагментарно висвітлювалися у працях Дж. Бірчала, В. П. Ваткінса, Г. А. Волошкевича, Г. М. Єфремової, В. В. Каран, О. І. Крашеніннікова, В. І. Семчика, Н. Ю. Федоришин, В. В. Щербакової та ін. Серед праць вказаних вчених дослідження радянської доби мали значне ідеологічне підґрунтя, де значення міжнародного споживчого руху абсолютизувалося або взагалі нівелювалося.

Для з'ясування правової природи Міжнародного кооперативного альянсу як основної форми міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації важливе значення мають комплексні дослідження, присвячені міжнародним неурядовим організаціям, Ю. В. Белозьорової, І. О. Білорус, Т. А. Кіреєвої, І. І. Коваленка, В. М. Лисика, І. Б. Малкіної, М. Мерле, Е. М. Ніколаєвої, С. Подшибякіна, Д. А. Семьоничевої, О. В. Тарасова, Д. М. Урсіна, Л. Н. Чернявської. Крім того, цінні теоретичні засади висвітлені у рамках загальних досліджень про міжнародні організації О. М. Журекком, М. Б. Криловим, В. І. Маргієвим, Г. І. Морозовим, Т. М. Нешатаєвою, М. С. Поповим, М. Поточним, О. А. Шibaєвою, Ю. В. Щокіним та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» згідно з цільовою комплексною програмою «Проблеми історії, теорії та практики державного права зарубіжних країн і міжнародного права» (номер державної реєстрації 0106u002284).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є визначення сутності публічно-правового аспекту міжнародно-правового співробітництва в сфері регулювання споживчої кооперації, встановлення місця міжнародного руху споживчої кооперації в сучасних міжнародно-правових відносинах, з'ясування правової природи Міжнародного кооперативного альянсу як основної форми міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації та розкриття особливостей участі України в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації.

Відповідно до поставленої мети в дисертації виконано такі *основні завдання*:

- досліджено становлення та розвиток міжнародного руху споживчої кооперації;
- з'ясовано особливості міжнародної правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій, до яких належить Міжнародний кооперативний альянс;

- встановлено місце міжнародного руху споживчої кооперації в сучасних міжнародно-правових відносинах;
- розкрито правову природу Міжнародного кооперативного альянсу;
- досліджено організаційно-правову структуру Міжнародного кооперативного альянсу;
- визначено основні форми участі Міжнародного кооперативного альянсу в міжнародно-правових відносинах;
- виявлено місце України в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації;
- розкрито особливості участі України в Міжнародному кооперативному альянсі;
- вивчено стан національної імплементації міжнародних стандартів споживчої кооперації та запропоновано зміни до національного законодавства.

Об'єктом дослідження є міжнародно-правові відносини у сфері споживчої кооперації.

Предметом дослідження є особливості міжнародно-правового співробітництва в сфері регулювання споживчої кооперації.

Методи дослідження. Для досягнення наукової об'єктивності результатів дисертантом використано весь комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, які знаходять широке застосування в сучасній науці міжнародного публічного права. Методологічну основу дисертації склали такі загальновизнані у правовій науці методи: об'єктивності, діалектичний, історико-правовий, формально-логічний, спеціально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, соціологічний, а також інші загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

Метод об'єктивності було використано для встановлення вірогідності та повноти інформації, що мала застосування у процесі дослідження. Діалектичний метод застосовано для дослідження розвитку міжнародного руху споживчої кооперації та встановлення його зв'язку з іншими правовими, політичними та економічними явищами. Історико-правовий метод було використано для встановлення класифікації етапів становлення та розвитку міжнародного руху споживчої кооперації від його виникнення у міжнародних відносинах і до нашого часу. Формально-логічний метод використано для визначення поняття міжнародної неурядової організації і для подальшого використання цього поняття у більш складних формах мислення – судженнях та умовиводах, а також для розкриття правової природи Міжнародного кооперативного альянсу. Системно-структурний метод дозволив визначити значення міжнародного співробітництва у сфері споживчої кооперації у сучасному міжнародному праві. Порівняльно-правовий метод було використано під час визначення правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій поряд з міжнародними міжурядовими організаціями, при з'ясуванні правової природи Міжнародного кооперативного альянсу поряд з іншими міжнародними неурядовими

організаціями, дослідженні стану імплементації міжнародних стандартів споживчої кооперації у внутрішньому законодавстві України. Соціологічний метод використано при дослідженні міжнародно-правової практики застосування міжнародних стандартів споживчої кооперації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше у вітчизняній доктрині міжнародного права проведено комплексне дослідження міжнародно-правового співробітництва в сфері регулювання споживчої кооперації. У результаті дисертантом одержано нові наукові положення та висновки, сформульовано пропозиції, які виносяться на захист, зокрема:

вперше:

– вивчено передумови становлення і розвитку міжнародного руху споживчої кооперації у міжнародному публічному праві. Встановлено, що на сучасному етапі у міжнародному кооперативному русі спостерігаються тенденції, які істотно впливають на розвиток національної кооперації. Зокрема, має місце активізація міжнародного співробітництва у регіональному й глобальному масштабах;

– розроблено періодизацію етапів виникнення, становлення і розвитку міжнародного руху споживчої кооперації: 1) початок XIX ст. – 1895 р. – період зародження ідеї міжнародного кооперативного співробітництва та його реалізація шляхом створення міжнародного центру кооперації – Міжнародного кооперативного альянсу; 2) 1895 – 1946 рр. – прийняття і розвиток системи принципів та цінностей міжнародного кооперативного руху; 3) 1946 р. – початок 1990-х рр. – активне залучення МКА у міжнародні правовідносини шляхом співпраці з іншими міжнародними міжурядовими організаціями, передусім ООН та її спеціалізованими організаціями, та участі у процесі міжнародної правотворчості; 4) початок 1990-х – наш час – поступове визнання кооперативів важливим і необхідним компонентом світової ринкової економіки та ефективним засобом вирішення глобальних проблем людства (бідності, безробіття, «фактора обмеженості» в господарюванні тощо);

– визначено правову природу Міжнародного кооперативного альянсу в міжнародному праві як міжнародної неурядової організації, його організаційно-правову структуру та форми участі у міжнародно-правових відносинах;

– розкрито внесок Міжнародного кооперативного альянсу як основної форми міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації у розвиток міжнародних стандартів споживчої кооперації та зроблено висновок, що ефективність діяльності Альянсу залежить від тісного співробітництва кооперативних організацій усіх країн світу та визнання важливості його діяльності з боку інших суб'єктів міжнародного права.

У роботі дістало подальшого розвитку:

– розкриття особливостей міжнародної правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій, до яких належить Міжнародний кооперативний альянс. У результаті зроблено висновок, що сучасне розуміння

правосуб'єктності міжнародних організацій (як урядових, так і неурядових) необхідно формувати на основі змісту правового статусу, обсягу прав та обов'язків, які визначені в установчих актах, і не обмежувати здатністю безпосередньо приймати норми міжнародного права, безпосередньо брати участь у міжнародній правотворчості. При цьому наявність консультативного статусу МНУО – не обов'язкова риса, а наслідок залучення МНУО до більш активної участі в міжнародному спілкуванні;

- дослідження місця України в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації та участь України в Міжнародному кооперативному альянсі;

- дослідження стану національної імплементації міжнародних стандартів споживчої кооперації, у результаті запропоновані зміни до національного законодавства. При цьому обґрунтовано необхідність державної підтримки вітчизняної кооперації та створення дієвого механізму реалізації міжнародних принципів споживчої кооперації.

Удосконалено:

- поняття міжнародної неурядової організації як самостійного, відкритого до подальшого приєднання міжнародного утворення, створеного шляхом об'єднання юридичних осіб (та фізичних, їх груп) на підставі акту внутрішньодержавного законодавства, що має стабільну організаційну структуру, завдання і цілі якого мають некомерційний характер, спрямовані на пропаганду та реалізацію цінностей громадянського суспільства на міжнародному рівні, діяльність якого поширюється за межі держави своєї реєстрації та відповідає основоположним принципам та нормам міжнародного права;

- підхід щодо участі міжнародних неурядових організацій у міжнародних правовідносинах, відповідно до якого такі організації повинні бути визнані з боку хоча б однієї держави, відмінної від держави заснування, або міжнародної міжурядової організації у будь-якій формі, що надасть можливість зробити однозначний висновок про таке визнання;

- положення національного законодавства України у сфері споживчої кооперації на предмет відповідності міжнародним стандартам споживчої кооперації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення та одержані результати можуть бути використані у:

- *науково-дослідній сфері* – для подальших наукових досліджень правових основ міжнародного співробітництва у сфері споживчої кооперації;

- *науково-освітній сфері* – під час підготовки та викладання навчальних курсів «Міжнародне публічне право», «Право міжнародних організацій», «Кооперативне право»;

- *науково-методичній сфері* – для вдосконалення навчальних програм з міжнародного публічного права при підготовці підручників і навчально-методичних посібників;

– *практичній сфері* – в діяльності Міністерства закордонних справ України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, також при підготовці пропозицій про зміни та доповнення до чинного законодавства.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, обговорені, схвалені та рекомендовані до захисту кафедрою міжнародного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Основні положення дисертаційного дослідження були оприлюднені у виступах на:

– VI Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених «Правове життя: сучасний стан і перспективи розвитку» (Юридичний факультет Волинського національного університету імені Лесі Українки, 19-20 березня 2010 року);

– II Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Закарпатські правові читання» (Юридичний факультет Закарпатського державного університету, 29-30 квітня 2010 р.);

– VII Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених «Правове життя: сучасний стан і перспективи розвитку» (Юридичний факультет Волинського національного університету імені Лесі Українки, 25-26 березня 2011 року).

Теоретичні аспекти роботи використовувалися автором у навчальному процесі при проведенні практичних занять з міжнародного публічного права, зокрема за темами «Суб'єкти міжнародного права» і «Право міжнародних організацій».

Публікації. Основні положення дисертації знайшли відображення у 7 наукових публікаціях, у тому числі у 4 наукових статтях, опублікованих у фахових юридичних виданнях, а також у тезах 3 доповідей та повідомлень на наукових конференціях.

Структура дисертації обумовлена метою і предметом дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів (7 підрозділів), висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел, який нараховує 239 позиції і займає 29 сторінок. Загальний обсяг дисертації – 194 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність проведеного дослідження, визначаються предмет, об'єкт, мета та завдання дослідження, викладені методологічна і теоретична основи роботи, положення, що характеризують її наукову новизну, розкриваються теоретичне і практичне значення роботи та апробація результатів дослідження.

Розділ 1. «Міжнародний рух споживчої кооперації в сучасних міжнародно-правових відносинах» складається з двох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Становлення міжнародного руху споживчої кооперації»* досліджуються передумови формування і розвитку міжнародного

руху споживчої кооперації у міжнародному публічному праві. З'ясовано, що виникнення кооперативного руху як масового соціально-економічного явища пов'язано з процесом становлення індустріального суспільства та тими негативними явищами, які супроводжували цей процес (розрив між виробництвом і споживанням; завищення вартості товарів та збіднілість населення тощо). Відтак у багатьох країнах світу споживчі товариства у формі кооперативів прискорювали соціально-економічний розвиток своїх країн і ставали по суті першими осередками приватного підприємництва. Встановлено, що на сучасному етапі у міжнародному кооперативному русі спостерігаються тенденції, які істотно впливають на розвиток національної кооперації. Зокрема, має місце активізація міжнародного співробітництва у регіональному й глобальному масштабах.

Розроблено періодизацію етапів виникнення, становлення і розвитку міжнародного руху споживчої кооперації: 1) початок ХІХ ст. – 1895 р. – період зародження ідеї міжнародного кооперативного співробітництва та його реалізація шляхом створення міжнародного центру кооперації – Міжнародного кооперативного альянсу; 2) 1895 – 1946 рр. – прийняття і розвиток системи принципів та цінностей міжнародного кооперативного руху; 3) 1946 р. – початок 1990-х рр. – активне залучення МКА у міжнародні правовідносини шляхом співпраці з іншими міжнародними міжурядовими організаціями, передусім ООН та її спеціалізованими організаціями, та участі у процесі міжнародної правотворчості; 4) початок 1990-х – наш час – поступове визнання кооперативів важливим і необхідним компонентом світової ринкової економіки та ефективним засобом вирішення глобальних проблем людства (бідності, безробіття, «фактора обмеженості» в господарюванні тощо).

Розкрито внесок Міжнародного кооперативного альянсу як основної форми міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації у розвиток міжнародних стандартів споживчої кооперації. Зроблено висновок, що об'єднання національних кооперативних рухів у МКА об'єктивно підсилило позиції та вплив кооперації в сучасному світі, її значення для численних сфер соціально-економічного життя суспільства.

У підрозділі 1.2 «Сучасні погляди на міжнародну правосуб'єктність неурядових організацій» обґрунтовується, що місце міжнародного руху споживчої кооперації в системі міжнародного права багато в чому залежить від доктринальних підходів до визнання міжнародної правосуб'єктності неурядових організацій, класичним представником яких є МКА. З огляду на роль та здатність міжнародних неурядових організацій впливати на процес прийняття та реалізацію норм міжнародного права обґрунтовується, що їх варто розглядати суб'єктами міжнародного права, та доводиться, що сучасне розуміння правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій необхідно формувати на основі змісту правового статусу, обсягу прав та обов'язків, які визначені в установчих актах, і не обмежувати лише здатністю безпосередньо приймати норми міжнародного права, прямо брати участь у міжнародній правотворчості.

Удосконалено поняття міжнародної неурядової організації як самостійного, відкритого до подальшого приєднання міжнародного утворення, створеного шляхом об'єднання юридичних осіб (та фізичних, їх груп) на підставі акту внутрішньодержавного законодавства, що має стабільну організаційну структуру, завдання і цілі якого мають некомерційний характер, спрямовані на пропаганду та реалізацію цінностей громадянського суспільства на міжнародному рівні, діяльність якого поширюється за межі держави своєї реєстрації та відповідає основоположним принципам та нормам міжнародного права. Крім того, дістали подальшого розвитку теоретичні розробки особливостей міжнародної правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій. Зокрема, обґрунтовано, що для реалізації такими організаціями міжнародної правосуб'єктності необхідним є визнання їх суб'єктами з боку хоча б однієї держави, відмінної від держави заснування, або міжнародної неурядової організації. При цьому наявність консультативного статусу – не обов'язкова риса, а наслідок залучення міжнародної неурядової організації до більш активної участі в міжнародному спілкуванні.

Розділ 2 «Міжнародний кооперативний альянс як основна форма міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 2.1 «Правова природа Міжнародного кооперативного альянсу» визначено загальні особливості цієї міжнародної неурядової організації шляхом дослідження елементів, які характеризують правову природу будь-якої міжнародної організації: правову природу установчих актів, членство, організаційну структуру, юридичну силу рішень керівних органів, правосуб'єктність, що реалізується шляхом участі в міжнародно-правових відносинах. У результаті зроблено висновок, що особливостями правової природи МКА є те, що ця міжнародна неурядова організація характеризується організаційною єдністю, самостійністю волі, наявністю органу управління (Генеральна асамблея), постійним характером діяльності, правомірністю діяльності відповідно до норм міжнародного права, активним розвитком співробітництва з іншими міжнародними організаціями.

Окрема увага звертається на кооперативні цінності та принципи, якими керується МКА у своїй діяльності, що є міжнародними стандартами споживчої кооперації. Зокрема, такими цінностями є самодопомога, особиста відповідальність, демократія, рівність, справедливість і солідарність. Члени організації також зобов'язалися поважати цінності засновників організації: чесність, відкритість, соціальну відповідальність та турботу за інших. Керівними принципами організації визначено такі сім соціально-економічних принципів, як добровільне та відкрите членство, демократичний контроль з боку членів кооперативів, участь членів кооперативів в економічній діяльності, автономія та незалежність, навчання, підготовка кадрів, підвищення кваліфікації та обмін інформацією, співробітництво між кооперативами, турбота за суспільство. За своєю сутністю зазначені принципи і цінності є загальнолюдськими принципами і цінностями

соціально-економічного характеру, які слугують основою функціонування будь-якого демократичного суспільства. Зазначені принципи та цінності ефективно реалізуються лише в системі, у тісній взаємодії один з одним. Відтак порушення хоча б одного з них призводить до порушення усієї кооперативної структури.

У підрозділі 2.2 «*Організаційно-правова структура Міжнародного кооперативного альянсу*» досліджено внутрішню будову Альянсу, особливості формування та діяльності його вищих керівних органів та правову природу їх рішень.

Особливостями внутрішньої будови МКА визначено його складну децентралізовану, мережеву структуру, представлена універсальним, регіональним, секторальним та загальним рівнем, що дозволяє Альянсу здійснювати ефективне управління корпоративним рухом на міжнародному, регіональному та національному рівні. Порівнюючи організаційно-правову структуру МКА з іншими міжнародними неурядовими організаціями, зроблено висновок, що його вищі органи загалом виконують функції, типові для аналогічних органів міжнародних організацій. Разом із тим Генеральна Асамблея як вищий керівний орган має нетиповий спосіб формування членського складу та отримання голосів (кількість голосів залежить від чисельності організації з урахуванням факту державної реєстрації). Рада МКА поєднує в своїй діяльності функції виконавчого та адміністративного органу, що втім зустрічається у практиці міжнародних неурядових організацій (наприклад, Рада Асамблеї Міжнародного комітету Червоного Хреста).

Звертається увага, що акти вищих керівних органів МКА не підлягають подальшому затвердженню державами або міжурядовими організаціями та мають обов'язковий характер лише в рамках МКА. Джерелом таких норм є Статуту та Звід внутрішніх норм 2008 р. (статутні документи організації), що є основою функціонування такої організації. При цьому акти вищих органів МКА не є джерелами міжнародного права, а охоплюються поняттям «м'якого права» (soft law), здатного здійснювати вплив на формування та зміст норм міжнародного права.

Підрозділ 2.3 «*Форми участі Міжнародного кооперативного альянсу у міжнародно-правових відносинах*» об'єднує два підпункти, що відповідають запропонованому автором підходу щодо основних напрямків участі Альянсу у міжнародному праві – «*Міжнародна правотворча діяльність Міжнародного кооперативного альянсу*» (п. 2.3.1) та «*Співпраця Міжнародного кооперативного альянсу з міжнародними міжурядовими організаціями*» (п. 2.3.2).

Участь МКА в міжнародному правотворчому процесі має свої особливості. Так, на нашу думку, Альянс береть участь у міжнародній правотворчості (є її суб'єктом), але не на всіх стадіях, а на стадії правотворчої ініціативи. Такий висновок можна зробити з наявності особливого, консультативного статусу МКА при багатьох міжнародних міжурядових організаціях, в рамках або під егідою яких приймаються

відповідні норми міжнародного права, що породжують міжнародні права та обов'язки. При цьому обґрунтовано, що отримання МКА у 1946 р. загального консультативного статусу при ООН сприяло його більш активному залученню до процесу міжнародної правотворчості.

Встановлено, що МКА залучається до процесу міжнародної правотворчості шляхом ініціювання прийняття (зміни) норм міжнародного права; надання експертних консультацій щодо ухвалення відповідних норм; участі в обговоренні змісту норм міжнародного права. При цьому правотворча діяльність МКА спрямована у першу чергу не на рівень розробки універсальних міжнародних норм у сфері кооперації у формі міжнародних договорів, а на розробку однорідного правового середовища на національному рівні держав-членів, у якому б знайшли своє відображення принципи діяльності та цінності кооперації, що пропагуються МКА. Крім того, МКА залучається до процесу реалізації норм міжнародного права у сфері споживчої кооперації, здійснюючи громадський контроль за їх виконанням та додержанням державами.

Взаємодія МКА з іншими суб'єктами міжнародного права та отримання визнання з їхнього боку (зокрема, шляхом надання консультативного статусу при міжнародних міжурядових організаціях) свідчить про наявність правосуб'єктності в цього утворення та його реальну можливість реалізувати таку правосуб'єктність. Зокрема, загальний консультативний статус при ООН реалізується у можливості МКА брати участь на засіданнях ООН (призначати повноважних представників і бути присутнім як спостерігач на відкритих засіданнях ЕКОСОП та її допоміжних органів), робити усні заяви та надавати друковані матеріали під час обговорень.

Досліджено особливості співпраці МКА з іншими суб'єктами міжнародного права – міжурядовими організаціями, як ООН та її спеціалізованими організаціями: Міжнародною організацією праці (МОП), Організацією об'єднаних націй з питань освіти, науки, культури (ЮНЕСКО), Продовольчою і сільськогосподарською організацією Об'єднаних націй (ФАО), Конференцією ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), Організацією об'єднаних націй з промислового розвитку (ЮНІДО), а також Радою Європи. Серед міжнародних неурядових організацій варто в першу чергу виділити Міжнародну агро-харчову мережу (International Agri-Food Network (IAFN)) та Комітет з підтримки і розвитку кооперативів (Committee for the Promotion and Advancement of Cooperatives (COPAC), при чому МКА виступив співзасновником останнього.

Розділі 3 «Україна в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Особливості участі України в Міжнародному кооперативному альянсі» розкрито місце України в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації та досліджено участь вітчизняних товариств споживчої кооперації у міжнародному кооперативному русі. З'ясовано, що саме на принципах Міжнародного

кооперативного альянсу будувалася діяльність кооперативних об'єднань Росії та України у період 20-30 рр. ХХ ст. Згодом зазначені цінності та принципи МКА знайшли своє закріплення у чинному законодавстві України.

З набуттям незалежності Україною 1991 р. співробітництво вітчизняних споживчих кооперативних організацій з МКА набуло нового розвитку. 1992 р. Центральна спілка споживчих товариств України (далі – Укоопспілки) набула членство в Альянсі, що надало додаткових можливостей для активізації участі українських кооператорів у міжнародному кооперативному русі. Виходячи з делегованих споживчими товариствами повноважень саме Укоопспілка як представницький орган добровільного об'єднання громадян для спільного ведення господарської діяльності на сьогодні представляє інтереси споживчої кооперації в МКА та співпрацює з іншими міжнародними організаціями.

Разом із тим з'ясовано, що участь Укоопспілки в функціонуванні МКА не вирішила численних проблем, пов'язаних із неспроможністю адаптуватися до ринкових умов, які дають суттєвий поштовх приватній ініціативі й покликані виявляти найбільш ефективні моделі і способи господарювання. За таких умов існує необхідність в більш інтенсивному залученні українських споживчих кооперативів в особі Укоопспілки у міжнародний кооперативний рух. Підкреслюється необхідність врахування можливостей використання міжнародної кооперативної співпраці як засобу підвищення національної конкурентоспроможності та моделі сприяння європейській інтеграції нашої держави.

У підрозділі 3.2 «*Національна імплементація міжнародних стандартів споживчої кооперації*» вивчено стан національної імплементації принципів та цінностей Міжнародного кооперативного альянсу у чинному законодавстві України, що обумовлено членством України в ООН – організації, що підтримує кооперативні цінності, а також залученням вітчизняних споживчих товариств до міжнародного кооперативного руху.

З'ясовано, що для здійснення імплементації на національному рівні цінностей і принципів діяльності кооперативів, які вироблені в практиці МКА, досить впливовою є широка підтримка кооперативного руху з боку ООН, що визнає реальну здатність кооперативів сприяти покращенню соціальної, економічної, духовної складових держав світу. З цією метою ООН розробила для держав-членів комплекс норм рекомендаційного характеру (т. зв. *soft law*), спрямованих на реалізацію ними принципів кооперації у внутрішньому законодавстві. Звичайно, вказані норми не створюють прямих зобов'язань для держав, тому правильне їх застосування залежить передусім від реального усвідомлення державами позитиву від потенціалу кооперативного руху та його реальної здатності розв'язати численні національні соціально-економічні проблеми. Зокрема, у 2001 р. були розроблені та проголошені Керівні принципи ООН, спрямовані на створення сприятливого середовища для розвитку кооперативів. Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію «Кооперативи у процесі соціального розвитку» № 56/114 від 19.12.2001 р., якою офіційно визнала ці Принципи та

попрохала держав-членів ООН враховувати положення Принципів при розробці політики у сфері кооперації та прийняття відповідного законодавства.

З цією метою Україною було прийнято низку законодавчих та інших актів, а також внесено зміни до чинного законодавства, де наголошується на важливій ролі кооперативного сектора у розвитку національної економіки, їх орієнтуванні на міжнародні світові стандарти. При цьому з'ясовано, що вони мають декларативний характер, оскільки відсутні реальні механізми державного сприяння підтримки споживчих кооперативів.

Порівняльний аналіз кооперативних принципів сформульованих МКА, і принципів, передбачених у законах України про кооперацію та про її окремі види, дозволяє зробити висновок, що більшість міжнародних кооперативних принципів не повністю відтворені у вітчизняному законодавстві. Тому з метою належної імплементації міжнародних стандартів кооперації в Україні необхідно викласти національні принципи кооперації в консолідованому вигляді у єдиній статті Закону України «Про кооперацію» (ст. 4), «Про споживчу кооперацію» (ст. 2), «Про сільськогосподарську кооперацію» (ст. 3) узгодити та доповнити принципами кооперації, передбаченими Статутами МКА 2008 р., розкрити їх зміст та забезпечити механізм їх реалізації.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та подається нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності публічно-правового аспекту міжнародно-правового співробітництва в сфері регулювання споживчої кооперації, встановленні місця міжнародного руху споживчої кооперації в сучасних міжнародно-правових відносинах, з'ясуванні правової природи Міжнародного кооперативного альянсу як основної форми міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації та розкритті особливостей участі України в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації. Основні теоретичні та практичні результати цього дослідження полягають у розробці таких висновків, положень та пропозицій:

1. Міжнародний кооперативний рух здійснив значний вплив на розвиток суспільства: він був спрямований на захист незабезпечених прошарків населення, створення умов для придбання ними необхідних благ і розвитку кооперативного підприємництва; він сприяв поширенню гуманних, демократичних відносин в ринковій економіці; при цьому комерційна і соціальна діяльність кооперативних організацій зробила суттєвий внесок в розвиток економічної та соціальної сфери країн світу, сприяла економічному і соціальному прогресу суспільства. На сучасному етапі у міжнародному кооперативному русі спостерігаються тенденції, які істотно впливають на розвиток національної кооперації. Зокрема, має місце активізація міжнародного співробітництва у регіональному й глобальному масштабах.

2. Розвиток міжнародного кооперативного руху пройшов чотири основні етапи:

1) початок XIX ст. – 1895 р. – період зародження ідеї міжнародного кооперативного співробітництва та його реалізація шляхом створення міжнародного центру кооперації – Міжнародного кооперативного альянсу;

2) 1895 – 1946 рр. – прийняття і розвиток системи принципів та цінностей міжнародного кооперативного руху;

3) 1946 р. – початок 1990-х рр. – активне залучення МКА у міжнародні правовідносини шляхом співпраці з іншими міжнародними міжурядовими організаціями, передусім ООН та її спеціалізованими організаціями, та участі у процесі міжнародної правотворчості;

4) початок 1990-х – наш час – поступове визнання кооперативів важливим і необхідним компонентом світової ринкової економіки та ефективним засобом вирішення глобальних проблем людства (бідності, безробіття, «фактора обмеженості» в господарюванні тощо).

3. Створення МКА було обумовлено об'єктивною необхідністю в існуванні потужної міжнародної неурядової організації, яка б змогла захистити соціальні та економічні інтереси численних національних кооперативних об'єднань та поширювати ідеали кооперації серед усіх держав світу. Його значення в міжнародному праві полягає в тому, що за більш ніж 100-літню історію свого функціонування він перетворився в одну з найбільших міжнародних неурядових організацій, що спромігся об'єднати у своєму складі численні громадські кооперативні об'єднання різних держав, зробив вагомий внесок у розвиток міжнародних стандартів споживчої кооперації та визначила необхідність їхньої імплементації на національному рівні.

4. Ефективність діяльності Альянсу залежить від тісного співробітництва кооперативних організацій усіх країн світу та визнання важливості його діяльності з боку інших суб'єктів міжнародного права. При цьому місце міжнародного руху споживчої кооперації в системі міжнародного права багато в чому залежить від доктринальних підходів до визнання міжнародної правосуб'єктності неурядових організацій на зразок МКА. Сучасне розуміння правосуб'єктності міжнародних організацій (як урядових, так і неурядових) необхідно формувати на основі змісту правового статусу, обсягу прав та обов'язків, які визначені в установчих актах, і не обмежувати здатністю безпосередньо приймати норми міжнародного права, прямо брати участь у міжнародній правотворчості.

5. Міжнародною неурядовою організацією варто вважати самостійне, відкрите до подальшого приєднання міжнародне утворення, створене шляхом об'єднання юридичних осіб (та фізичних, їх груп) на підставі акту внутрішньодержавного законодавства, що має стабільну організаційну структуру, завдання і цілі якого мають некомерційний характер, спрямовані на пропаганду та реалізацію цінностей громадянського суспільства на міжнародному рівні, діяльність якого поширюється за межі держави своєї реєстрації та відповідає основоположним принципам та нормам

міжнародного права. Для участі у міжнародних правовідносинах МНУО повинна бути визнана з боку хоча б однієї держави, відмінної від держави заснування, або міжнародної міжурядової організації у будь-якій формі, що надасть можливість зробити однозначний висновок про таке визнання. Наявність консультативного статусу МНУО – не обов'язкова риса, а наслідок залучення МНУО до більш активної участі в міжнародному спілкуванні.

6. За правовою природою МКА є міжнародною неурядовою організацією, що характеризується організаційною єдністю, самостійністю волі, наявністю органу управління, постійним характером діяльності, правомірністю діяльності відповідно до норм міжнародного права, активним розвитком співробітництва з іншими міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями.

7. Організаційно-правова будова МКА дозволяє Альянсу здійснювати ефективне управління корпоративним рухом на міжнародному, регіональному та національному рівні. Особливостями внутрішньої будови МКА є його складна децентралізована, мережева структура, представлена універсальним, регіональним, секторальним та загальним рівнем. Акти вищих керівних органів МКА не є джерелами міжнародного права, а охоплюються поняттям «м'якого права» (soft law), здатного здійснювати вплив на формування та зміст норм міжнародного права.

8. Участь МКА в міжнародно-правових відносинах реалізується у двох основних формах: 1) участі у процесі міжнародної правотворчості; 2) співробітництві з іншими суб'єктами міжнародного права, насамперед міжнародними міжурядовими організаціями. Особливість залучення Альянсу до міжнародної правотворчості полягає у його участі не на всіх стадіях прийняття норм міжнародного права, а на стадії правотворчої ініціативи. МКА залучається до процесу міжнародної правотворчості шляхом: ініціювання прийняття (зміни) норм міжнародного права; надання експертних консультацій щодо ухвалення відповідних норм; участі в обговоренні змісту норм міжнародного права. При цьому правотворча діяльність МКА спрямована у першу чергу не на рівень розробки універсальних міжнародних норм у сфері кооперації у формі міжнародних договорів, а на розробку однорідного правового середовища на національному рівні держав-членів, у якому б знайшли своє відображення принципи діяльності та цінності кооперації, що пропагуються МКА.

9. Взаємодія МКА з іншими суб'єктами міжнародного права та отримання визнання з їхнього боку (зокрема, шляхом надання консультативного статусу при міжнародних міжурядових організаціях) свідчить про наявність правосуб'єктності в цього утворення та його реальну можливість реалізувати таку правосуб'єктність. З цією метою МКА на сьогодні найбільш активно співпрацює з ООН та її спеціалізованими організаціями: МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ, ЮНКТАД, ЮНІДО, а також Радою Європи; серед міжнародних неурядових організацій ними є Міжнародна агрохарчова мережа та Комітет з підтримки і розвитку кооперативів.

10. Набуття членства в МКА у 1992 р. Центральною спілкою споживчих товариств України відкрило для національних кооперативних об'єднань України шлях до інтенсивної міжнародної співпраці. Разом із тим участь Укоопспілки в функціонуванні МКА не вирішила численних проблем, пов'язаних із неспроможністю адаптуватися до ринкових умов, які дають суттєвий поштовх приватній ініціативі й покликані виявляти найбільш ефективні моделі і способи господарювання. За таких умов існує необхідність в інтенсивному залученні українських споживчих кооперативів в особі Укоопспілки у міжнародний кооперативний рух.

11. Національна імплементація міжнародно-правових стандартів споживчої кооперації у законодавстві України потребує не тільки наявності спеціальних законів, але й внесення змін до інших законодавчих актів України з огляду на сучасний розвиток кооперативних та інших правовідносин. Незважаючи на те, що українське законодавство у сфері кооперації є досить добре розробленим і включає в себе значну кількість нормативно-правових актів, воно потребує внесення змін задля виконання міжнародних зобов'язань України, з одного боку, як члена ООН – організації, що підтримує кооперативні цінності, а з іншої – як держави, що бере участь у поширенні міжнародного кооперативного руху.

12. У нормативно-правових актах України у сфері споживчої кооперації наголошується на важливій ролі кооперативного сектора у розвитку національної економіки, їх орієнтуванні на міжнародні світові стандарти, проте на сьогодні вони мають декларативний характер, оскільки відсутні реальні механізми державного сприяння підтримки споживчих кооперативів.

13. Порівняльний аналіз кооперативних принципів, сформульованих МКА, і принципів, передбачених у законах України про кооперацію та про її окремі види, дозволяє зробити висновок, що більшість міжнародних кооперативних принципів не повністю відтворені у вітчизняному законодавстві. Крім того, міжнародні кооперативні принципи МКА порівняно із національним законодавством сформульовані більш чітко, послідовно і повно.

14. З метою належної імплементації міжнародних стандартів кооперації в Україні необхідно викласти національні принципи кооперації в консолідованому вигляді у єдиній статті Закону України «Про кооперацію» (ст. 4), «Про споживчу кооперацію» (ст. 2), «Про сільськогосподарську кооперацію» (ст. 3) узгодити та доповнити принципами кооперації, передбаченими Статутами МКА 2008 р., розкрити їх зміст та забезпечити механізм їх реалізації. Зокрема, у ст. 4 Закону України «Про кооперацію» принцип демократичного управління варто розширити відповідно до розуміння 2-го міжнародного кооперативного принципу; змінити принцип безпосередньої участі на принцип економічної участі; додати принцип «самостійності», принцип «освіта, навчання та інформація». У Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію» (ст. 2) варто передбачити такі принципи, як добровільність та відкрите членство (замість

«добровільність, членство»), економічна участь, освіта, навчання, інформація. У Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію» (ст. 3) варто додати такі принципи, як «освіта, навчання та інформація» та «самостійність і незалежність», «вигода об'єднання». Вказані зміни повинні супроводжуватися державною політикою підтримки вітчизняної кооперації та створення дієвого механізму реалізації вказаних принципів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Блізняк А. В. Організаційно-правова структура Міжнародного кооперативного альянсу / А. В. Блізняк // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 522: Правознавство. – С. 39-49.
2. Блізняк А. Історія створення і сучасна діяльність Міжнародного кооперативного альянсу / А. Блізняк // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 7. – С. 30-33.
3. Ткаченко А. Особливості правової природи міжнародних неурядових організацій у сучасному міжнародному праві / А. Ткаченко // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 7. – С. 46-49.
4. Ткаченко А. В. Особливості імплементації міжнародних стандартів споживчої кооперації в Україні / А. В. Ткаченко // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 878-884 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11tavkvu.pdf>
5. Блізняк А. В. Особливості консультативного статусу Міжнародного кооперативного альянсу / А. В. Блізняк // Правове життя: сучасний стан і перспективи розвитку: зб. тез наук. доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (19-20 березня 2010 року) / Уклад. О. В. Жишко, А. М. Сур'як, І. Ф. Урина. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – С. 84-86.
6. Блізняк А. В. Україна та Міжнародний кооперативний альянс / А. В. Блізняк // Закарпатські правові читання. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів, 29-30 квітня 2010 р. : У 2-х т. / За заг. ред. Ф. Г. Вашука, П. А. Трачука. – Ужгород: ЗакДУ, 2010. – Т. 1. – С. 87-89.
7. Ткаченко А. В. Щодо поняття міжнародної неурядової організації / А. В. Ткаченко // Правове життя: сучасний стан і перспективи розвитку: зб. тез наук. доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (25-26 березня 2011 року) / Уклад. О. В. Жишко, О. С. Ковтун, І. Ф. Марчук, А. М. Сур'як. – Луцьк: ПП Іванюк В. П., ПП Петринка А. Ю., 2011. – С. 138-140.

АНОТАЦІЯ

Ткаченко А. В. Міжнародно-правове співробітництво в сфері регулювання споживчої кооперації (публічно-правовий аспект). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Харків, 2011.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню публічно-правового аспекту міжнародно-правового співробітництва в сфері регулювання споживчої кооперації. У роботі досліджуються передумови формування і розвитку міжнародного руху споживчої кооперації у міжнародному публічному праві та запропоновано авторську періодизацію основних етапів становлення міжнародного руху споживчої кооперації. Розкрито внесок Міжнародного кооперативного альянсу як основної форми міжнародного співробітництва організацій споживчої кооперації у розвиток міжнародних стандартів споживчої кооперації. Удосконалено доктринальні підходи щодо міжнародної правосуб'єктності неурядових організацій, представником яких є Міжнародний кооперативний альянс. Визначено загальні особливості правової природи Міжнародного кооперативного альянсу і його участі в міжнародних правовідносинах. Розкрито місце України в міжнародному співробітництві з питань споживчої кооперації та досліджено участь вітчизняних товариств споживчої кооперації у міжнародному кооперативному русі. Вивчено стан національної імплементації принципів та цінностей Міжнародного кооперативного альянсу та запропоновані зміни до чинного законодавства України.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, кооперація, споживча кооперація, міжнародний рух споживчої кооперації, міжнародні організації, міжнародні неурядові організації, міжнародна правосуб'єктність, Міжнародний кооперативний альянс.

АННОТАЦИЯ

Ткаченко А. В. Международно-правовое сотрудничество в сфере регулирования потребительской кооперации (публично-правовой аспект). – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Национальный университет «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого», Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины. – Харьков, 2011.

Диссертация посвящена комплексному исследованию публично-правового аспекта международно-правового сотрудничества в сфере

регулирования потребительской кооперации. В работе исследуются предпосылки формирования и развития международного движения потребительской кооперации в международном публичном праве. Предложена авторская периодизация основных этапов становления международного движения потребительской кооперации: 1) начало XIX в. – 1895 г. – период зарождения идеи международного кооперативного сотрудничества и ее практическая реализация путем создания международного центра кооперации – Международного кооперативного альянса; 2) 1895-1946 гг. – принятие и развитие системы принципов и ценностей международного кооперативного движения; 3) 1946-начало 1990-х гг. – активное участие Международного кооперативного альянса в международных правоотношениях путем сотрудничества с иными международными межправительственными организациями, прежде всего ООН и ее специализированными организациями, и участия в международном правотворческом процессе.

Раскрыт вклад Международного кооперативного альянса как основной формы международного сотрудничества организаций потребительской кооперации в развитие международных стандартов потребительской кооперации. При этом усовершенствованы доктринальные подходы к международной правосубъектности неправительственных организаций, представителем которых является Международный кооперативный альянс, и дано определение международной неправительственной организации с учетом роли и значения в международном праве на современном этапе.

Определены особенности правовой природы Международного кооперативного альянса как международной неправительственной организации и охарактеризованы ее элементы с точки зрения теории международных организаций: природа учредительных актов, членство, организационная структура, юридическая сила решений руководящих органов, правосубъектность. Выделены две основные формы участия Международного кооперативного альянса в международно-правовых отношениях – международную правотворческую деятельность и сотрудничество с международными организациями.

Раскрыто место Украины в международном сотрудничестве по вопросам потребительской кооперации и исследовано участие отечественных потребительских кооперативов в международном кооперативном движении. Изучено состояние национальной имплементации международных стандартов потребительской кооперации, с учетом чего предложены изменения в действующее законодательство Украины.

Ключевые слова: международное сотрудничество, кооперация, потребительская кооперация, международное движение потребительской кооперации, международные организации, международные неправительственные организации, международная правосубъектность, Международный кооперативный альянс.

SUMMARY

Tkachenko A.V. Legal International Co-operation in Consumer Co-operative Regulation (Public and Legal Aspect). – Manuscript.

The thesis for obtaining scientific degree of Candidate of Legal Sciences on specialty 12.00.11 – International Law. – National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine», Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine. – Kharkiv, 2011.

The dissertation is devoted to the complex investigation of the public and legal aspect of the international co-operation in consumer co-operation. The background of formation and development of international consumer co-operative movement in the International Law is investigated. The author proposes his periodization of the main stages in the international consumer movement evolution. It is characterized the investment of the International Co-operative Alliance as the main form of international collaboration in the development of international standards of consumer co-operation. The theoretical materials concerning international personality of non-governmental organizations like the International Co-operative Alliance are examined as well. Legal nature of the International Co-operative Alliance and its participation in the international relations are explored. The author determines the position of Ukraine in the international co-operative consumer cooperation and participation of the national consumer organizations in the international co-operative movement. It also specified the modern status of the national implementation of principles and values of the International Co-operative Alliance and proposed amendments to the Ukrainian legislation

Key words: international co-operation, co-operation, consumer co-operation, international consumer co-operative movement, international movement, international non-governmental organization, international personality, International Co-operative Alliance.

Відповідальний за випуск
кандидат юридичних наук, доцент
Трагнюк О.Я.

Підписано до друку _____ р. Формат 60х90/16.
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Ум. друк. арк. 0,7 Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № _____

Друкарня Національного університету «Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого»
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77